Apeldoorn

VIER SMAKEN VOOR DE WESTRAND

KOERSVERKENNING

STADSRAND APELDOORN-WEST

STAND VAN ZAKEN NOVEMBER 2015

Status

Voor u ligt de weergave van het proces 'toekomstverkenning stadsrand Apeldoorn West' met de stand van zaken tot nu toe (november 2015). Het bevat een beschrijving van de opgave, het proces en de vier lange termijn scenario's zoals die nu voorliggen . In een volgende stap zullen de nog ontbrekende delen (hst 4 en 5) inhoudelijk worden uitgewerkt en opgenomen.

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Waarom een lange termijnvisie voor de Westrand? 7
   1.1 Behoefte aan samenhang en regie 7
   1.2 Werken aan een betere relatie tussen stad en land 9
   1.3 Doelstelling lange termijnvisie Westrand 9
   1.4 Gebiedsbegrenzing 11
   1.5 Proces 11

2. Kwaliteiten, ambities, trends en uitgangspunten 15
   2.1 Inleiding 15
   2.2 Bestaande kwaliteiten 15
   2.3 Ambities 17
   2.4 Trends 21
   2.5 Uitgangspunten voor de koersverkenning 22

3. Ruimtelijke verkenningen 25
   3.1 Vier scenario's als denklijn 25
   3.2 Roots in the Woods 27
   3.3 Groot berg en Bos 31
   3.4 Apeldoorn Adventure Park 35
   3.5 Veluws Kant 39

4. Kansrijkheid (P.M.)

5. Debat en besluitvorming (P.M.)

Bijlagen (P.M.)

Voorwoord

Apeldoorn West is een prachtig gebied waar heel veel gebeurd en te beleven valt. Het gebied kenmerkt zich door uitgebreide landschappen van de Veluwe, een mooi woon- en leefmilieu en aantal kenmerkende attracties voor Apeldoorn. Dit maakt mij als wethouder van Apeldoorn trots dat ik verantwoordelijk ben voor dit stadsdeel.

We hebben als college gemeend te kijken hoe we al dit moois beter kunnen verbinden en versterken. Dit hebben we willen doen samen met stakeholders in het gebied. Te denken valt aan de wijkraden, belangenorganisaties op het gebied van sport, natuur en recreatie, de recreatie ondernemers, gemeente en provincie. We hebben hiervoor een uitgebreide gespreksronde gevoerd en opgehaald wat in Apeldoorn West als belangrijk wordt ervaren. Waar zitten kansen en mogelijkheden. Deze gesprekken zijn doorvertaald in een viertal scenario's. We hebben deze scenario's gepresenteerd tijdens een goed bezochte bijeenkomst op 30 september. We willen hierover graag met u in gesprek en uw inbreng vormt samen met alle andere gesprekken die we voeren dus basis voor het vervolgproces.

Voor nu wil ik u al hartelijk danken voor alle inbreng en inzet die juist vanuit deze stadsrand geleverd is in dit proces. Namens het college wil ik aangeven dat ik tevreden ben met het proces tot dusver.

Mark Sandmann
Wethouder gemeente Apeldoorn.

1 Waarom een lange termijn visie voor de Westrand?

1.1. Behoefte aan samenhang en regie

Er gebeurt veel in de Westrand van Apeldoorn. Op het eerste gezicht lijkt alsof het gebied 'af' is doordat het bos volwassen is, de attracties al sinds jaar en dag op hun plek liggen en elke Apeldoorner al van kinds af aan het park Berg en Bos weet te vinden, geniet van de natuur of dagelijks de stad verlaat of thuiskomt via de oude Amersfoortse weg. De Westrand is dan ook een gebied vol kwaliteiten die zo vanzelfsprekend zijn dat we er bijna niet meer bij stil staan.

Dat idee van stabiliteit en continuïteit is echter maar een deel van het verhaal van de Westrand. Achter de schijnbare rust borrelt het van de initiatieven en transformaties. Kraakt en piept het doordat belangen van verschillende gebruikers soms met elkaar conflicteren en moet er constant geschakeld worden tussen wat er vanuit regelgeving 'mag' in het gebied en de dromen over wat er zou kunnen.

Die constatering is niet nieuw maar neemt qua urgentie de laatste jaren toe. Uit verkennende gesprekken met stakeholders in het gebied en een sessie met betrokkenen vanuit diverse disciplines van gemeente en provincie in de zomer van 2015 kwamen diverse urgente (deel)problemen naar boven.

1. Spanningsveld tussen recreatie en de beschermde waarden van het gebied
Er is zorg om de borging van de bestaande kwaliteit natuur door bewoners en natuur- en milieuorganisaties, gemeente en provincie als gevolg van de toenemende druk in het gebied. Hoewel er een wettelijke bescherming van de natuurkwaliteit van kracht is (Natura 2000, Gelders Natuur Netwerk) en de (losse) ontwikkelingen daarop getoetst worden, is dat vooral een reactief instrument en nog geen garantie voor integraal kwaliteitsbehoud van die Veluwerand.

Tegelijkertijd zijn er ontwikkelingswensen van recreatieondernemers (ruimtelijke aanpassingen, genereren van meer aanbod, trekken van meer bezoekers). Deze zijn momenteel vaak niet haalbaar of alleen onder voorwaarden en met aanvullende maatregelen uitvoerbaar. Dit speelt met nadruk bij de drie grote attracties (Apenheul, Julianatoren en 't Loo). Extra complicerende factor daarbij is dat de afzonderlijke wensen met elkaar interfereren wat realisatie extra lastig maakt (b.v. stikstof cumulatie; samenvallen topdrukte).

2. Verkeerscongestie en overlast op topdagen
Op topdagen vindt een grote toestroom van toeristen plaats die op dit moment noodgedwongen moeten parkeren op het overloopterreinen JC Wilslaan en het terrein van AGOVV. Voor toeristen is het zoeken naar de overloopterreinen verwarrend en niet comfortabel. Bovendien neemt de afstand tussen het parkeren en de hoofdentrees van de attracties toe. Voor het woonklimaat betekent het hinder van zoekend verkeer in de wijk en de kans op illegaal parkeren. Hoewel iedereen accepteert dat de attracties ook bij het gebied horen is er wel een gevoel dat het maximale draagvermogen zowel bij bewoners (gevoelde overlast) en natuur (verstoring van natuurwaarden) bereikt is. Het draagvlak voor de ontwikkelingswensen van recreatieondernemers bij de omliggende wijkbewoners is daarom op dit moment maar beperkt aanwezig omdat vooral de overlast van de drukte ervaren wordt.

In maart 2015 heeft het bestuur in aanloop naar een structurele verkeersoplossing tot een tijdelijke parkeeroplossing besloten waarin gebruik wordt gemaakt van een leegstaand terrein van AGOVV. Hoewel hiermee de verkeerssituatie is verbeterd blijft op piekdagen overlast bestaan. Voor het einde van 2015 zal tot een structurele verkeersoplossing voor de middellange termijn worden besloten waarin de overlast verder wordt teruggedrongen.

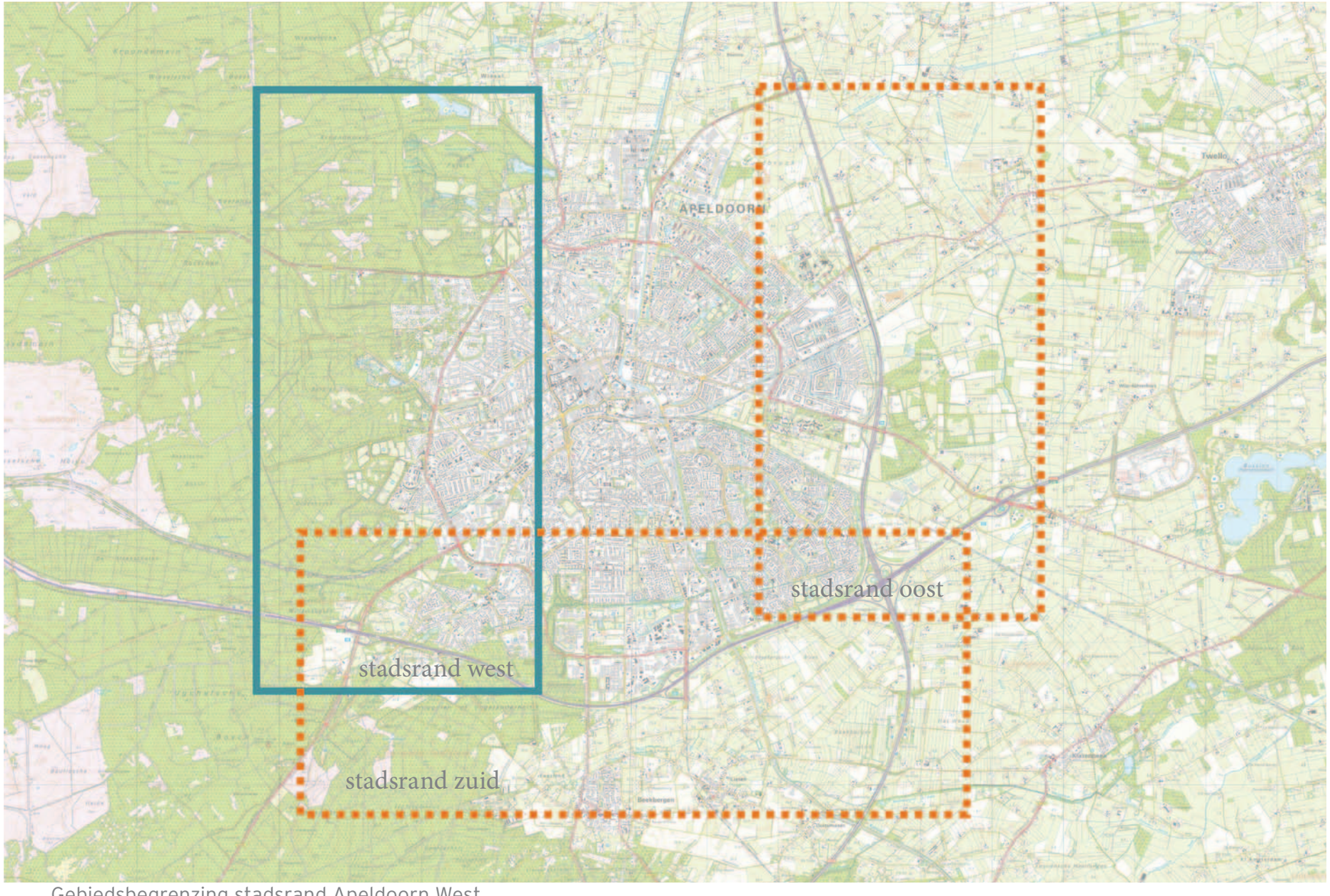

Gebiedsbegrenzing stadsrand Apeldoorn West

3. Gebrek aan totaalvisie en gezamenlijke aanpak
De hiervoor beschreven (deel)problemen kunnen deels ook worden verklaard doordat er gebrek is aan een samenhangend toekomstbeeld (en dus geen afwegingskader) van het gebied én te weinig synergie in planvorming. Opgaven worden teveel los van elkaar aangepakt en bovendien zijn er verschillende planologische regimes en bestemmingsplannen geldig in het gebied. Juist in een gebied met spanningen tussen belangen is het van belang om goede onderbouwde afwegingen te kunnen maken op basis van een toekomstperspectief waar de gebiedspartijen zich in kunnen vinden en waardoor bewoners en ondernemers weten waar ze aan toe zijn.

1.2. Apeldoorn werkt aan een betere relatie tussen stad en land.

In de structuurvisie Buitenstad is de relatie stad en land benoemt als belangrijke opgave voor de komende jaren. Voor een stad met een omvang als die van Apeldoorn is een goede verwevenheid tussen de stad en het ommeland van levensbelang. Goede groene verbindingen met het ommeland geven ecologische levensvatbaarheid aan het groen in de stad. Het levende groen dat daar het gevolg van is, is een waardevolle kwaliteit voor hen die er wonen, werken en recreëren. En daarmee zijn die verbindingen tevens economisch relevant, want het versterkt de aantrekkelijkheid van Apeldoorn als vestigingslocatie.

Het opstellen van lange termijnvisie voor de Westrand is daarbij een opmaat om via een vergelijkbaar proces ook de andere stadsranden van een ‘profiel’ te voorzien als basis voor de uitwerking van concrete projecten.

1.3. Opdracht en doelstelling lange termijnvisie Westrand

De urgentie om te komen tot een lange termijn visie voor de Westrand heeft er toe geleidt dat door het college in februari 2015 opdracht is gegeven om te starten met een toekomstverkenning voor Apeldoorn West. Daarbij moet gekeken worden hoe, samen met stakeholders in het gebied, tot een scenario kan worden gekomen dat voor lange tijd houdbaar is én een duidelijke stip op de horizon geeft. Concreet de vraag ‘waar willen we naar toe binnen 20 jaar’.

Het doel van het totale proces is om te komen tot een breed gedragen en bestuurlijk vastgestelde lange termijnvisie op de gewenste ontwikkeling van de Westrand. De ambitie daarbij is om van een verzameling problemen te komen naar samenhang en synergie. Een heldere koers met een ‘stip aan de horizon’ waarbij ons ‘goud’ behouden blijft en ontwikkeld kan worden én ons ‘goud’ op een gezonde manier diensten kan blijven leveren aan het woonklimaat, aan recreatie en toerisme, aan de binnenstad en de werkgelegenheid. Alleen dan is er sprake van echte waardecreatie waarbij ecologische, sociale, culturele en economische belangen elkaar versterken in plaats van elkaar te beconcurreren.

Die ambitie is hoog. Zeker voor een gebied waar de speelruimte beperkt is, de problemen urgent en de belangen zeer uiteenlopend zijn. Om die reden is begonnen met een ‘koersverkenning’ zoals nu voor u ligt. Een koersverkenning die samen met zoveel mogelijk belanghebbenden (stakeholders) is opgesteld en waarin verschillende mogelijkheden zijn verkent. Maar ook een koersverkenning waarbij aan de eindstreep

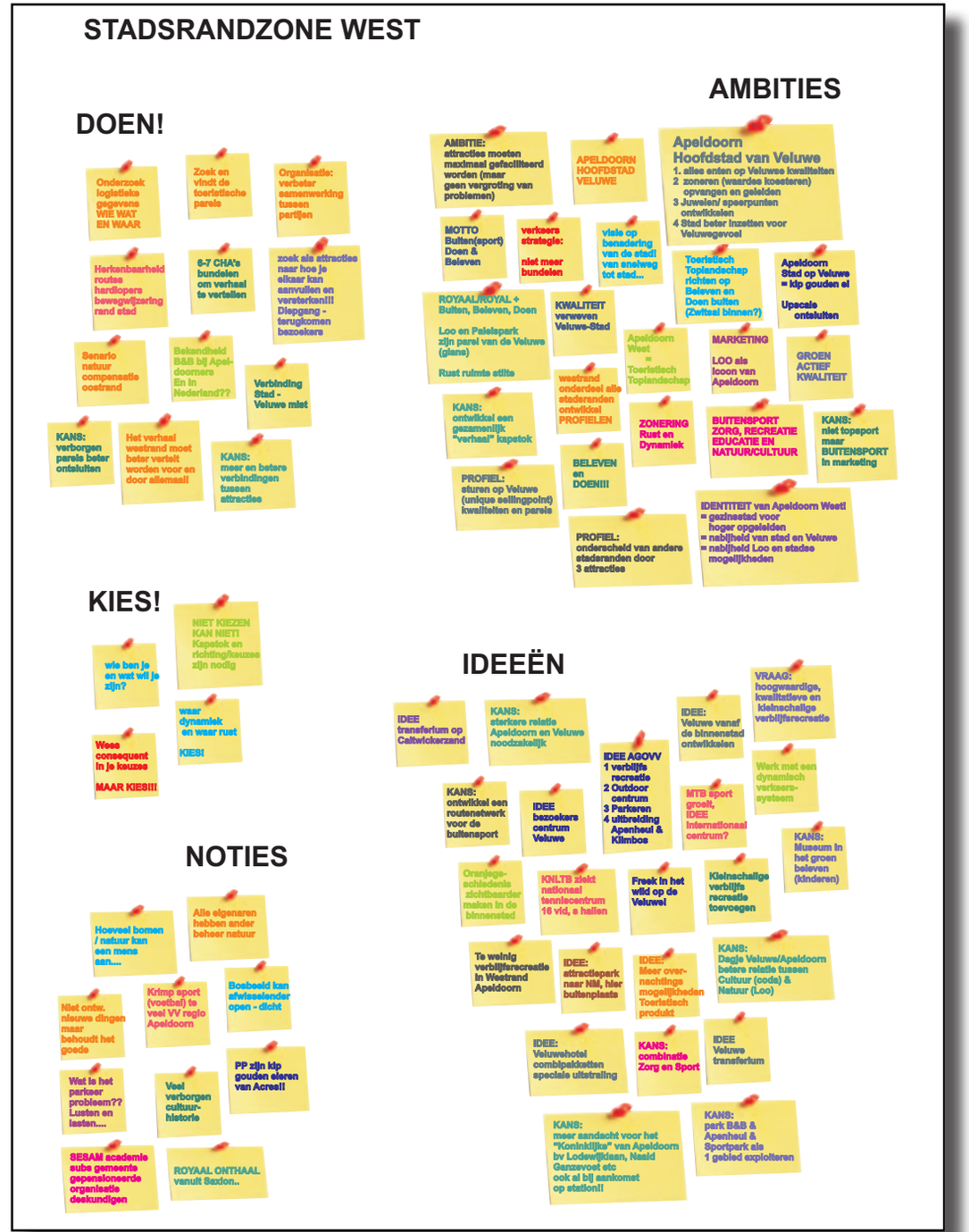

Kansenkaarten en notities interview rondes Stakeholders

politieke besluitvorming mogelijk is zodanig dat de toekomstverkenning als hij is afgerond:

- een handelingsperspectief biedt voor ondernemers op de lange termijn.
- duidelijkheid biedt voor onze inwoners.
- een afwegingskader biedt voor de gemeente en de provincie (politiek, bestemmingsplannen en vergunningen).

De nu voorliggende koersverkenning vormt de weerslag van het planproces dat in de maandagen mei tot november 2015 samen met de diverse stakeholders is doorlopen. Begin 2016 vindt politieke besluitvorming plaats over de ruimtelijke scenario's die in hoofdstuk 3 zijn beschreven. Op basis van de gekozen politieke richting zal in 2016 de koersverkenning worden uitgewerkt in een ruimtelijke visie.

1.4. Gebiedsafbakening.

Het spanningsveld tussen de genoemde ambities speelt zich vooral af in en rond het stadsdeel Noordwest. Omdat we een zoekproces ingaan waarbij de uitkomst op voorhand niet vastligt wordt de opdracht beperkt tot dit gebied dat zich grofweg opspant tussen paleis het Loo in het noorden en de spoorlijn in het zuiden.

De kansen voor synergie en het vinden van win-win kan echter ook buiten dit gebied liggen. Daarom is de gebiedsafbakening ook niet strikt geografisch maar kunnen de scenario's ook bijvoorbeeld Nieuw Milligen of de oostelijke stadsrand meenemen. Daarbij wentelen we op voorhand mogelijke problemen niet op die andere gebieden af. Dat zou geen duurzame oplossing zijn.

1.5 Proces

Om te komen tot een scenariokeuze worden een aantal stappen doorlopen. Hiervoor is een stappenplan opgesteld. Het college heeft hiervoor op 25 januari 2015 opdracht gekregen en de stappen zijn gedeeld met de gemeenteraad en met de stakeholders. De stappen zien er als volgt uit.

Stap 1: verkenning kansenkaart en coaliaties (maart – juni 2015)
De gemeente heeft met een groot aantal stakeholders gesproken en het doel van deze gesprekken was om hun in breng in een aantal scenario's door te vertalen. De gesprekken hebben op een open wijze plaatsgevonden en de stakeholders hebben pro actief meegedacht. Van alle gesprekken is een getekend gespreksverslag gemaakt. Dus concreet op een gebiedskaart zijn alle aantekeningen en opmerkingen genoteerd. Parallel is een quick scan gemaakt voor de geldende kaders in het gebied. Uit de gesprekken kwamen naast een waaier van kansen ook een aantal grootste gemene delers naar voren:

- Zoek naar een duidelijk profiel met een eigen verhaal. Een stip op de horizon.
- Samenwerking tussen attracties.
- Vraagstukken zijn voornamelijk recreatief gerelateerd.
- Er is een gebrek aan visie op de problematiek: parkeren, ontsluiting en overlast.
- Doe niet alles overal!
- Kies voor dynamiek en rust, zonering.
- Wat is de meerwaarde van de attracties voor het gebied en de stad?
- Kies en wees consequent!
- De aangescherpte natuurwetgeving maakt oplossingen steeds lastiger, oplossingen dienen waarschijnlijk op de schaal van de gehele Veluwe gevonden te worden.

Parallel van de interviews zijn de kaders op hoofdlijnen in beeld gebracht. Dit om het vervolgproces volgens de goede verwachtingen in te kunnen gaan.

Stap 2: ontwikkelen scenario's en toekomstverkenning (juni – september 2015)
Op basis van de verschillende kansen en inzichten zijn scenario's opgesteld. Het college haalt reacties breed op en deze reacties zijn doorvertaald in vier scenario's. Het college consulteert de raad en vraagt om een reactie op het gevoerde proces.

Stap 3: keuze uitwerken in toekomstverkenning (september 2015- maart 2016
De vier scenario's worden gedeeld met het gebied en actief worden de reacties opgehaald.
De scenario's zijn 30 september gepresenteerd en de stakeholders hebben tot 15 december de tijd om te reageren. Dit kan zowel schriftelijk als in een gesprek. Voor het laatste worden de stakeholders actief uitgenodigd. Met de reacties van de stakeholders wordt gekeken of dit kan leiden tot een voorkeursscenario (of mix) en dit wordt besproken met de stakeholders en uiteindelijk ter besluitvorming voorgelegd aan college en raad.

Stap 4: realisatie van de visie
Het doel is om een scenario of een mix daarvan na keuze verder uitgewerkt wordt. Samenwerking tussen stakeholders blijft hierbij erg belangrijk. Alleen al omdat we bijvoorbeeld samen beter in staat zijn financieringskansen voor de onderdelen beter te benutten.

De veelzijdigheid van kwaliteiten van de Westrand

2 Kwaliteiten, ambities, trends en uitgangspunten

2.1 Inleiding.

Tijdens de interviews en de gebiedsanalyse zijn niet alleen de verschillende opvattingen, maar vooral de gezamenlijke waarden opgezocht. Dit vanuit het idee dat het zinvoller is om het eerst eens te worden over wat bindt, om van daaruit te kijken hoe verschillende (conflicterende) belangen kunnen worden afgestemd. In dit hoofdstuk wordt in een aantal stappen toegewerkt naar die gezamenlijke uitgangspunten. Allereerst worden de bestaande kwaliteiten die naar voren kwamen benoemd. Daarna zijn de ambities van zowel de stakeholder(groepen) als de overheden samengevat. Tot slot zijn ook de trends benoemd die relevant zijn voor de toekomst van de Westrand.
Al deze drie factoren samen (kwaliteiten, ambities en trends) zijn in paragraaf 2.5 gebundeld in een aantal uitgangspunten die het vertrekpunt vormen voor de verdere verkenning.

2.2 Bestaande kwaliteiten.

Robuuste natuur
Het gebied waar we het over hebben maakt deel uit van de Veluwe, het grootste bos- en natuurgebied van ons land (90.000 ha) en zelfs internationaal gezien behorend tot de grootste natuurgebieden van de laaglanden. Apeldoorn ligt daar als groene stad zeer strategisch in. De kwaliteiten van de Veluwe stralen daarbij af op de stad. Die kwaliteiten zijn veelvoudig: het is een groot én groots terrein, aaneengesloten en relatief gaaf. Het kent een bijzondere basis door de stuwwallen van formaat; een landschappelijk fenomeen met dank aan historische ijstijden en nergens anders in deze allure te zien. De uitgestrektheid biedt mede basis aan onze grootste zoogdieren; tot in de randen van de stad zijn de burlende herten te horen. En ook soorten die specifieke terreingesteldheid nodig hebben (denk aan de zandhagedis in hei- en zandgebieden, of aan de zwarte specht in het dennenbos of aan het vliegend hert in oud eikenbos) vinden hier hun thuisbasis.
Het is door die uitgestrektheid én variëteit een van de belangrijkste kerngebieden van biodiversiteit. Versnippering en verstoring kunnen die waarden alsnog ondermijnen, vandaar dat er een sterke bescherming voor geldt, maar los daarvan is het zorgvuldig omgaan met die waarden ook een kwestie van (zelf)respect. Daar komt nog bij dat het behoud van die waarden economisch relevant is; vaak diffuus en verborgen, want wat leveren die bezoekers aan Veluwetransferia, arrangementen, en niet te vergeten die burlende herten nu precies op? Dat is nauwelijks in geld uit te drukken.

Topattracties in een natuurlijke setting
De Veluwe biedt meer dan alleen natuur en rust. Het vormt een hoogwaardige mix van natuur, cultuur en dagrecreatie. De Westrand van Apeldoorn is daarbinenn het toeristisch-economische centrum van Apeldoorn. Van oudsher hebben zich hier dagattracties gevestigd in een natuurlijke setting. De attracties zijn uiterst belangrijk voor Apeldoorn. Ze bieden werkgelegenheid, dragen bij aan het imago van Apeldoorn en de Veluwe als toeristisch toplandschap en hebben economische spinoff naar de stad en regio. Veel bezoekers van de Veluwe combineren hun vakantie met een bezoek aan één of meerdere attracties.

Een stedelijk uitloopgebied voor alle Apeldoorners
De westrand met park Berg en Bos, het Boschbad, de routes naar de Veluwe, de sportvelden van Sportpark Orderbos, maar ook de topattracties zijn geliefd bij de Apeldoorners. Vanuit de woonplek is men in kort tijdsbestek in een zeer divers recreatief milieu in een prachtige natuurlijke setting; een bijzondere kwaliteit, zelfs op Nederlandse schaal.

Een bosrijk woonmilieu
De woonwijken aan de westrand van Apeldoorn nestelen zich gerieflijk op de flank van de stuwwal in het bos. In het gebied zijn grote hoogteverschillen aanwezig. De wijken hebben een tuinstad-karakter waar mensen in harmonie met de natuur en een maximum aan privacy kunnen wonen. De stratenpatronen zijn zwierig en de wegprofielen hebben een landschappelijk karakter met verspreid liggende bomen om het boskarakter te benadrukken. Woningen staan op ruime afstand van

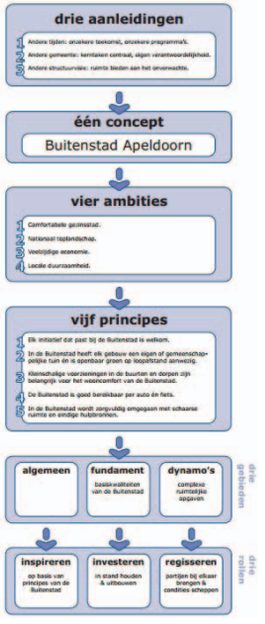
drie aanleidingen
Andere tijden: onzekere toekomst, onzekere programma's.
Andere gemeente: kerntaken centraal, eigen verantwoordelijkheid.
Andere structuurvisie: ruimte bieden aan het onverwachte.
één concept
Buitenstad Apeldoorn
vier ambities
Comfortabele gezinsstad.
Nationaal toplandschap.
Veelzijdige economie.
Locale duurzaamheid.
vijf principes
Elk initiatief dat past bij de Buitenstad is welkom.
In de Buitenstad heeft elk gebouw een eigen of gemeenschappelijke tuin en is openbaar groen op loopafstand aanwezig.
Kleinschalige voorzieningen in de buurten en dorpen zijn belangrijk voor het woongenoegen van de Buitenstad.
De Buitenstad is goed bereikbaar per auto en fiets.
In de Buitenstad wordt zorgvuldig omgegaan met schaarse ruimte en eindige hulpbronnen.
algemeen
fundament
basiskwaliteiten van de Buitenstad
dynamo's
complexe ruimtelijke opgaven
drie gebieden
inspireren
op basis van principes van de Buitenstad
investeren
in stand houden & uitbouwen
regisseren
partijen bij elkaar brengen & condities scheppen
drie rollen

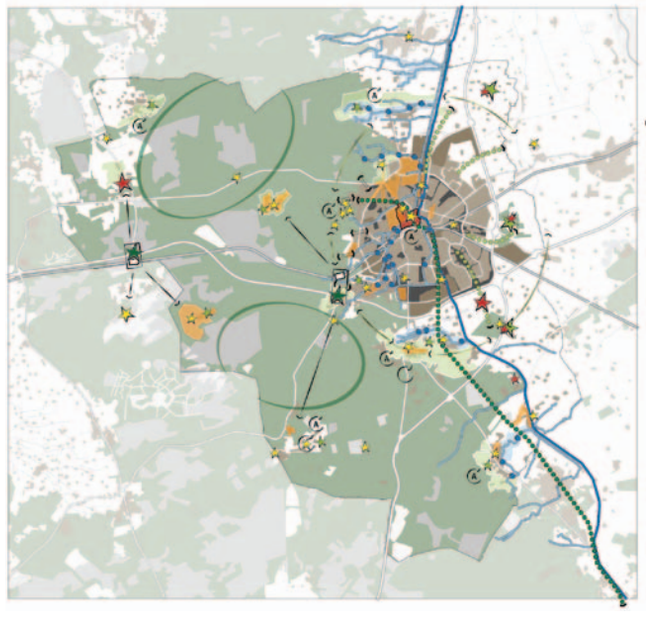

de weg en hebben een royale tussenruimte waardoor er ook ruimte is voor groen tussen de woningen. Hierdoor is een weelderig groene buurt ontstaan met een grote aantrekkingskracht.

2.3 Ambities.

In het beleid van rijk, provincie en gemeente zijn diverse ambities geformuleerd die betrekking hebben of weerslag hebben op dit gebied. Ook bij de diverse stakeholders in dit gebied, waaronder de attracties zelf, zijn in interviewrondes ambities opgehaald.

Ambities van de drie grote dagattracties
De drie grote dagattracties Apenheul, Julianatoren en Paleis het Loo hebben elk hun eigen toekomstvisie. Voor het gebied als geheel is de ambitie om de verkoop van tickets centraal in beeld te krijgen en uiteindelijk ook centraal te regelen. Zo is een betere voorspelling te doen van verkeersstromen en daarmee een optimale inzet van beheersing mogelijk.

De Apenheul heeft de ambitie jaarlijks tussen de 500.000 en 600.000 bezoekers te ontvangen, waarbij een goed evenwicht wordt gevonden tussen de draagkracht van het park en de bezoekersaantallen. Groei is niet aan absolute doelstelling maar dient altijd gerelateerd te worden aan omvang, opzet en sfeer van het park. De parkeersituatie zal aanzienlijk moeten worden verbeterd: voldoende parkeerplaatsen op loopafstand zijn belangrijk. De wens is het parkeren onderdeel te laten zijn van het businessmodel van het park. Apenheul wil de logistiek verbeteren door o.m. een betere route tussen parkeren en hoofdentree. Park Berg en Bos, waarbinnen Apenheul is gelegen, vormt een prachtig decor voor het dierenpark, maar doet ook afbreuk aan de vindbaarheid van de hoofdentree. De Apenheul is een stichting waarbij de meeropbrengsten worden gebruikt voor investeringen in het park, internationale fokprogramma's van bedreigde apensoorten en aan projecten verspreid over de wereld met als doel het verbeteren van het leefgebied van apen in het wild.

Julianatoren heeft de ambitie jaarlijks ongeveer 400.000 bezoekers te ontvangen. Om de doelgroep te verbreden (het park is nu alleen gericht op jonge kinderen) wil het park spectaculairdere attracties toevoegen en wordt er gewerkt aan seizoensverlenging door het introduceren van indoor-attracties en shows. Het park wil de parkeerplaats aan de JC Wilslaan beter afstemmen op de hoofdentree die als vanouds op de Amersfoortseweg is georiënteerd. Het aantal parkeerplaatsen is voldoende en het systeem van shuttlebussen op topdagen werkt goed. Door aankoop van de naastgelegen villa ontstaan kansen de logistiek van het park te verbeteren en een betere zonering te creëren in rustige delen versus drukte en toegankelijke ruimten vs ruimten gericht op de bedrijfsvoering van het park.

Paleis Het Loo heeft de ambitie na de in gang gezette verbouwing door te groeien naar 600.000 bezoekers per jaar. Naast het tonen van de museumcollectie wil het paleis betere mogelijkheden creëren om exposities en manifestaties te houden. Hiertoe is een plan opgesteld het paleis te renoveren en te voorzien van een nieuwe expositieruimte onder het voorplein en een vernieuwde entree, die betere mogelijkheden biedt bezoekers van exposities te ontvangen. Ook het paleis richt zich steeds meer op jaarrond-activiteiten, zoals Winterfairs, autoshows en thematentoonstellingen.

Ambitie van bewoners
Voor bewoners is het op korte termijn verminderen van de parkeer- en verkeersoverlast van groot belang omdat dit leidt tot een directe verstoring van het woongenot. Voor de bewoners in de Westrand is daarnaast het behoud van de beleving van wonen in het bos belangrijk. Het weelderige groen op de kavels en in de openbare ruimte, de grote privacy op de kavels, een grote afwisseling tussen licht en donker en de aanwezige hoogteverschillen bepalen het karakter van de wijk. Ontwikkelingen in de wijk respecteren het bos.

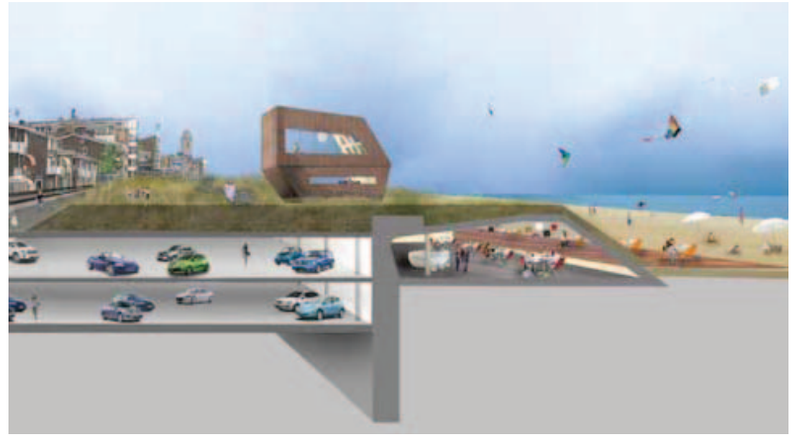

parkeren onder de (nieuwe) duinen bij Katwijk

	Tickets al vanaf €25,90			
	Tickets aangekocht langer dan 7 dagen voor bezoekdatum	Tickets aangekocht tussen 2 en 6 dagen voor bezoekdatum	Bezoekdatum vandaag of morgen	Tickets niet op datum
Volwassenticket (vanaf 1m40)	€25,90	€29,90	€34	€33
Juniorticket (tussen 1m en 1m40)	€25,90	€25,90	€29,00	€28,50

online tickets kopen

Trends

Natuurgerelateerde organisaties
De verschillende terreinbeheer- en belangenorganisaties hebben als hoofddoelstelling een duurzame instandhouding van de natuur dan wel de cultuurhistorische waarden in het gebied. Daarnaast is productie, wildbeheer en recreatief medegebruik van belang. Zonering in toegankelijkheid en een vergroten van de natuureducatie zijn daarbij belangrijke speerpunten.

Gemeente Apeldoorn
Het college en de raad hebben voor heel Apeldoorn een aantal ambities vastgesteld die ook betrekking hebben op de westelijke stadsrand. Deze komen voort uit de Structuurvisie Buitenstad (2013) en het bestuursakkoord Door! (2014). Opvallend is dat alle vier de speerpunten direct of indirect betrekking hebben op de Westrand namelijk:

- Comfortabele gezinsstad: via dit thema wil Apeldoorn het woonklimaat voor de eigen inwoners versterken. Groen en het buitengebied zijn essentieel voor Apeldoorn als woonstad. Daarom wil Apeldoorn wil de verbinding met het groene buitengebied versterken door te investeren in de gebruiks- en belevingswaarde van de stadsranden. Apeldoorn heeft een programma Stadsranden ontwikkeld.
- Toeristisch toplandschap: Apeldoorn wil zorgdragen voor natuur en landschap, maar ook de economische potenties van dit landschap sterker benutten. Apeldoorn heeft een programma Welkom in Apeldoorn ontwikkeld.
- Veelzijdige economie: Apeldoorn richt zich op de pijlers maakindustrie, it, zorg en toerisme. Een belangrijk onderdeel van toerisme en het imago van Apeldoorn vormen de dagattracties in de westrand. De economische potenties van deze attracties dienen goed te worden benut. Apeldoorn heeft een programma Economie ontwikkeld.
- Binnenstad: Apeldoorn wil de kracht van de binnenstad versterken en een sterkere link leggen tussen de Veluwe en de binnenstad: fysiek, economisch en in de marketing. Apeldoorn heeft een programma Binnenstad ontwikkeld.

Stedendriehoek
De Stedendriehoek heeft een Omgevingsagenda vastgesteld waarin ze zich positioneert als cleantech-regio: een regio waar de economische structuur gericht is op duurzaamheid, schone energie en hergebruik van grondstoffen. In deze Omgevingsagenda stelt de Stedendriehoek ook dat het bijzondere landschap van Veluwe en IJsselvallei goede uitgangspunten biedt voor een cleantech woon- en leefklimaat. Veluwe en IJssel vormen een perfect decor voor de nieuwe cleantech-economie.

Provincie Gelderland
De provincie Gelderland heeft haar beleid vastgelegd in de Omgevingsvisie Gelderland (2014). Centraal staat het versterken van de Gelderse economische structuur in een nauwe samenwerking met de Gelderse samenleving (‘cocreatie’). Gelderland streeft naar sterke steden, waarbij de economische kracht en uniciteit ten volle worden benut. Gelderland wil de Veluwe weer op plaats 1 als nationaal vakantiegebied. Hiertoe is een vernieuwingsslag noodzakelijk in de toeristische economie. Essentieel in het beleid is het verbinden van economie en ecologie: laten zien dat een zorgvuldig natuurbehoud niet zonder een sterke economie kan en dat ook de Veluwse economie gebaat is bij versterking van natuur en landschap. De provincie is sinds kort geheel verantwoordelijk voor het natuurbeleid en is daarmee voor de ontwikkeling van de Westrand een sleutelpartner.

Rijksoverheid
Het economisch beleid van de rijksoverheid is onder meer gericht op versterking van de Nederlandse aantrekkingskracht voor buitenlandse toeristen. Voor de Veluwe is het beleid onder meer gericht op het aantrekken van toeristen uit de westelijke Duitse deelstaten. Ook biedt de Veluwe een aantal internationale topattracties die bezoekers vanuit de gehele wereld trekken, zoals KröllerMöller en Paleis Het Loo.

innovatieve parkeeroplossingen

Cleantech monorail shweeb tandem

Duurzaam en natuurinclusief ontwerpen

Productvernieuwing

2.4 Trends.

Continu product vernieuwing toerisme
De Apeldoornse toeristische economie en imago worden voor een groot deel bepaald door de dagattracties Het Loo, Apenheul en de Julianatoren. De markt is sterk concurrerend en daarom moeten dagattracties continu vernieuwen en veranderen om in de pas te lopen met veranderende en steeds veeleisender consumentenbehoeften; wat vandaag in is, is morgen achterhaald. . Ontwikkelingen als vergrijzing, economische schommelingen en een toenemend aanbod op gebied van vrije tijdsbesteding liggen hieraan ten grondslag. Om het marktaandeel te behouden en te vergroten, richten vernieuwingen zich veelal op:

1. Doelgroepverbreding
De klassieke doelgroep (bv. gezinnen met kinderen voor pretparken en ouderen voor musea) wordt verleid en ook verbreed door een vernieuwd productaanbod, arrangementen en evenementen voor families of de zakelijke markt, een andere sfeer, marketing en 'storytelling'. Voorbeelden zijn een nieuwe attractie of show bij de Julianatoren, vergaderfaciliteiten in De Staart bij de Apenheul of een prinsessendag op Het Loo gericht op jonge kinderen.

2. Seizoensverlenging
Attracties bieden steeds meer jaarrond-activiteiten aan. Attractieparken bieden winterarrangementen aan en steeds meer overdekt amusement. Musea bieden een zomerprogramma aan, zoals de Parade van de Zomerkoning bij Paleis Het Loo. Dit wordt soms gecombineerd met weersafhankelijk beprijzen: als de regenkans groot is, worden de kaartjes goedkoper aangeboden. Ook wordt beprijzingsbeleid ingezet om de drukte te spreiden: 'vroege vogels krijgen korting op de toegangsprijs'.

3. Verlenging verblijfsduur
Attracties blijven langer open, zeker op topdagen. De combinatie dagattractie-verblijfsaccommodatie zorgt ervoor dat bezoekers langer blijven over meerdere dagen. Ingezet kan worden op zowel de markt van shortbreaks als op de markt van dagtochten. Bij shortbreaks zijn kwalitatief hoogwaardige verblijfsaccommodaties met een hoog serviceniveau en arrangementen van belang. Daarmee wordt ingespeeld op de behoefte aan luxe, comfort en gemak. Bij de Apeldoornse attracties ontbreken verblijfsaccommodaties

4. Internet en technologische vooruitgang
Attracties maken steeds meer gebruik van internet als verkoopkanaal en richten hun marketing ook steeds meer op publieksacties. Het publiek wordt slimmer in de dagkeuze door het gebruik van TomTom en buienradar. Gevolg is dat het bezoekersgedrag steeds onvoorspelbaarder wordt en uiteindelijk qua beheersing realtime zal moeten worden opgevangen

Complexiteit natuurwetgeving beperkt de ontwikkelingsruimte
De uitvoerige jurisprudentie die is voortgevloeid uit de natuurwetgeving is bijzonder complex en heeft ertoe geleid dat er in ieder geval een zeer uitgebreide onderzoeksplicht is ontstaan en dat de ontwikkelingruimte binnen Natura 2000-gebied nog verder is beperkt. De trend die daaruit naar voren komt is dat de bewegingsruimte voor nieuwe initiatieven beperkt is en vraagt om een lange adem.

Verstening woongebieden Westrand
Bewoners van de wijken aan de westkant van de stad doen dat natuurlijk omdat ze de bosrijke omgeving aantrekkelijk vinden. Maar door het kappen van bomen in de tuinen voor zonlichttoetreding en de verstening van voortuinen is dat lommerrijke beeld op plekken steeds meer in gevaar. Ook de trend om nieuwe, grotere, woningen op kleinere kavels te zetten zorgt er voor dat er weinig ruimte in de tuinen tussen de woningen overblijft voor het zo belangrijke lommerrijke beeld van de wijk.

2.5 Uitgangspunten voor de toekomst

De huidige knelpunten, de ambities van overheden, bedrijven en burgers en de wijze waarop de toeristische sector en het natuurbeleid zich de komende jaren naar verwachting ontwikkeld leveren allemaal uitgangspunten op voor de toekomstige ontwikkelkoers van de Westrand. De scenario's die in het volgende hoofdstuk worden beschreven geven allemaal op een andere manier een ruimtelijke vertaling van die uitgangspunten. De uitgangspunten zijn dan ook het fundament waarop wordt verder gebouwd; de gedeelde waarden waar alle partijen zich in kunnen vinden.

Duurzaamheid als vanzelfsprekende kernwaarde
Duurzaamheid is een vanzelfsprekende kernwaarde binnen het ruimtelijke ordeningsbeleid van Apeldoorn, maar ook binnen het businessmodel van elke moderne onderneming. Een duurzame omgang met de kwetsbare natuur, respect voor sociale, cultuurhistorische waarden, bodem en klimaat zijn dan ook vanzelfsprekend. Door slimme oplossingen zoals zonering, het combineren van functies en verkeersstromen, dubbel grondgebruik en verminderen van onnodige verstoring en verharding kan er winst ontstaan op meerdere vlakken. Directe aantasting van kwetsbare habitat- en leefgebieden worden vermeden en eventuele aantasting van natuurwaarden wordt voldoende gecompenseerd, in het gebied zelf of elders op de Veluwe. Er wordt 'natuurinclusief' ontworpen: bij ruimtelijke veranderingen worden tegelijkertijd natuurwaarden versterkt.

De Westrand is van alle Apeldoorners
In de Westrand zijn er veel spelers, veel waardes en veel belangen. Er wordt geld verdiend dat een bijdrage levert voor de totale stadseconomie, maar het is ook een uitloopgebied voor alle inwoners en het biedt een prettig en groen woonklimaat. Het is een visitekaartje van de gehele buitenstad met een unieke mix tussen natuur, cultuurhistorie, bijzondere woongebieden, attracties en dat alles onder handbereik voor iedereen.

In deze verkenning vatten we ze samen in de drie begrippen natuur, recreatie en woonklimaat. In elk scenario zullen ze in balans moeten zijn en moet duidelijk worden welke meerwaarden op de drie onderdelen wordt bereikt.

Ruimte voor productvernieuwing van attracties
Attracties moeten zich bijna permanent kunnen vernieuwen om de (inter)nationale concurrentiestrijd aan te kunnen. Stilstand betekent achterstand oplopen ten opzichte van de concurrent. Die noodzakelijke vernieuwing kan op vele manieren: een ander product/aanbod, slimmere logistiek, een andere uitstraling, nieuwe arrangementen, meer ruimte of zelfs een doorontwikkeling op een andere locatie of met een dependance. Bij de grotere attracties in de Westrand is duidelijk dat het zal het gaan om een mix van vernieuwingen en verbeteringen, waarbij het verbeteren van de logistiek in en rond de attracties op de korte termijn topprioriteit heeft.

Verkeersstromen worden ontvlecht
Het gebied kent stabiele verkeersstromen van bewoners en hun bezoekers. Daarnaast vormt vooral tijdens de woon-werk spitsuren de Apeldoornse Ring een belangrijke schakel in de doorstroming van het verkeer. De pieken in verkeersaanbod zoals die door de attractieparken worden veroorzaakt conflicteren hier slechts deels mee. Uitgangspunt voor de verkenning is de bestaande capaciteit van het wegennet zo efficiënt mogelijk te benutten voor beide doelen. Waar capaciteit tekort schiet kan gedacht worden aan fysieke scheiding van hoofdwegennet en verblijfsgebieden, maar de meeste winst zal gevonden kunnen worden in een optimale regulering die gericht is op functionele ontvlechting. Bezoekers van de attracties worden op een heldere en efficiënte manier vanaf het hoofdwegennet naar de attracties geleid. Filevorming, illegaal parkeren en zoekend verkeer worden vermeden. Een efficiënter

verkeersmodel betekent ook een beter woonklimaat en minder belasting van natuur en milieu. Tegelijkertijd moet er geïnvesteerd worden in een betere verweving tussen stad en Veluwe in de vorm van een fijnmazig recreatief routenetwerk buiten de auto om.

Bouwen aan een duurzame parkeeroplossing
Parkeren wordt steeds meer onderdeel van het businessmodel, maar zeker ook van de beleving van de toeristische attracties. Dat vraagt allereerst een capaciteit die in overeenstemming is met de bezoekerscapaciteit. Parkeren op topdagen maakt onderdeel uit van de parkeeroplossing. Er worden geen ad hoc-oplossingen meer toegepast. Het parkeren bevindt zich in de nabijheid van de attracties en is goed afgestemd op de hoofdentrees en interne logistiek van de parken. Daarnaast maakt het parkeerterrein als ontvangstgebied al onderdeel uit van de beleving. Een zorgvuldige inpassing, een groen beeld en comfortabele aantrekkelijke routing maken het tot een visitekaartje. Als voorbeeld hoe van een nood een deugd gemaakt kan worden nemen we de parkeergarage onder het duin in Katwijk als voorbeeld.

Gebiedsidentiteit en ruimtelijke kwaliteit als leidraad voor ontwikkelingen
Het Veluws landschap vormt het decor van de alle functies die zich in het gebied bevinden. Bij nieuwe ontwikkelingen dient de wisselwerking tussen de ontwikkeling en het landschap te worden versterkt of nieuw landschap worden toegevoegd welke een bijdrage levert aan de ruimtelijke kwaliteit van dit deel van de Apeldoornse stadsrand. De manier waarop dat zich uit kan in de verschillende scenario’s op een heel verschillende manier zijn uitwerking krijgen.

Vier scenario's als denklijnen

3 Ruimtelijke verkenningen

3.1 Vier scenario's als denklijn.

De in hoofdstuk 2 beschreven uitgangspunten zijn leidend voor de toekomstige ontwikkeling maar laten nog heel veel ruimte voor de manier waarop dat vorm kan krijgen. Om vat te krijgen op die waaier aan mogelijkheden zijn de uitgangspunten vertaald in vier scenario's. Elk scenario staat voor een bepaalde benadering van het gebied vanuit een ander inhoudelijk vertrekpunt bijvoorbeeld de Veluwe sfeer van het gebied, het karakter als stadsrandzone, de kansen van de aanwezigheid van drie topattracties en de cultuurhistorische identiteit van de zone. Vanuit dat vertrekpunt is per scenario gevisualiseerd hoe het gebied er over 20 jaar kan uitzien en hoe de verdeling van natuur, recreatie, verkeer en wonen er dan uit kan zien.

Het zijn daarmee denklijnen die bedoeld zijn om te prikkelen en de discussie over de toekomst van de Westrand aan te jagen door verder te kijken dan alleen de problematiek en oplossingen van vandaag. Ze laten ook zien hoe de balans tussen natuurwaarde, recreatief product en woonklimaat kan leiden tot heel verschillende eindbeelden.

Tot slot kunnen de scenario's ook gebruikt worden om te bepalen welke korte termijn keuzes m.b.t. logistiek en parkeren het meest passend zijn binnen de denkwijze van elk scenario of wat de consequenties van korte termijn beslissingen zijn op de mogelijkheden voor de lange termijn.

Elk scenario is op dezelfde manier verbeeld in de vorm van een sfeerbeeld, een ruimtelijk model en een verbeelding van de ruimtelijke verdeling tussen natuur, recreatie, infrastructuur in de Westrand.
Het sfeerbeeld is bedoeld om een gevoel te geven van de sfeer die de Westrand over twintig jaar uitademt. Welk gevoel krijg je als je door het gebied fietst? Wat voor soort activiteiten spelen er zich af? En hoe Veluws of juist niet is het gebied straks?

De denklijn van het scenario is ook vertaald in een ruimtelijk model dat op schematisch niveau weergeeft hoe de functies natuur, recreatie en wonen zich vermengen of juist van elkaar gescheiden zijn. Dat ruimtelijk model is vervolgens als eerste proeve vertaald in een verbeelding op kaart. In simpele schematische aanduidingen is daar een mogelijke verdeling van recreatief programma, natuur(ontwikkeling), parkeeroplossingen, infrastructuur weergegeven binnen de Westrand. Deze verbeelding is belangrijk omdat het inzicht geeft hoe het scenario in het gebied kan gaan uitwerken en je vervolgens met partijen in discussie kan gaan of dat de juiste manier is. Uiteraard zijn daar allerlei varianten, alternatieven en andere keuzes in te maken. Het is dan ook een verbeelding en geen uitgewerkt vaststaand plan.

In dit hoofdstuk worden de scenario's kort beschreven. Daarbij wordt allereerst het inhoudelijke vertrekpunt uitgelegd en vervolgens de manier hoe dat vertaald kan worden in een ruimtelijke zonering van de belangrijkste functies in het gebied: natuur, recreatie, infrastructuur en wonen. Tot slot is ook gevisualiseerd welk sturingsmechanisme voor de hand liggend is om het scenario uiteindelijk te realiseren. In het volgende hoofdstuk worden de scenario's onderling vergeleken om te komen tot een beoordeling van de haalbaarheid en wenselijkheid (p.m.).

Roots in the Woods

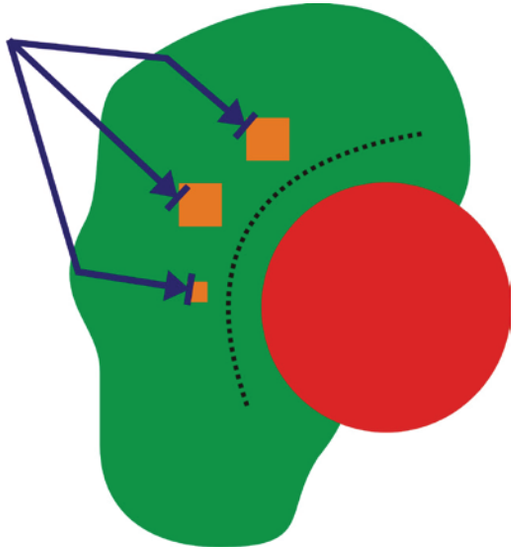

Ruimtelijk model

Sfeerbeeld

3.2 Roots in the Woods; Beleef de Veluwe.

Inhoudelijk vertrekpunt
Veluws DNA stuurt de ontwikkeling van zowel de totale westrand als elke attractie

Apeldoorn en de Veluwe zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden. De stad nestelt zich behaaglijk in de rand van de Veluwe en heeft profijt van haar unieke ligging aan de rand van dit machtige natuurgebied. De naamgeving van dit scenario ('Roots in the woods') verwijst dan ook letterlijk naar het belangrijkste vertrekpunt dat ten grondslag ligt aan dit scenario. Het 'DNA' van de Veluwe stuurt de ontwikkeling van de totale westrand en elke functie die daar binnen past. Elke functie (recreatie, infrastructuur, wonen etc.) houdt bij zijn ontwikkeling zowel qua omvang, plek als uitstraling rekening met het feit dat ze plaatsvindt in het bos van de Veluwe. Dat willen we dan ook overal in terugzien.

Maar wat is dat DNA van de Veluwe dan? Het sfeerbeeld laat dat goed zien. Het bos van de Veluwe is allereerst overal. Letterlijk doordat je ziet dat attracties als open plekken 'in het bos' liggen met veel groen eromheen. Maar ook figuurlijk doordat de verschijningsvorm van alle attracties zich door die Veluwe laat inspireren. De manier waarop kan heel verschillend zijn en mag bij de Apenheul heel anders zijn dan bij de Koningin Julianatoren, in het dorp Hoog Soeren of rond paleis het Loo. Samen laten ze juist door die variatie zien hoe rijk het complete verhaal van de Veluwe is. Dat DNA werkt vervolgens door in alles wat je ziet. Van de architectuur en materiaalgebruik van gebouwen tot het kindermenu in het restaurant en het thema van attracties. Dat DNA is dan ook geen keurslijf vol beperkingen. Het is een inspiratiebron waar steeds op eigentijdse manieren op doorgebouwd wordt.

Ruimtelijke opzet
Wat de Veluwe onder andere kenmerkt is verrassing. De verrassing dat je in dat eindeloze natuurlandschap verwacht of onverwacht bijzondere plekken tegenkomt met een heel eigen programma. Dat aspect van het Veluwse DNA is binnen dit scenario het vertrekpunt voor de ruimtelijke verdeling van recreatieve (en andere) functies over het gebied als losse kernen. Iedere kern is daarbij uniek met een eigen soort (recreatief) programma, maar ook een eigen parkeeroplossing en interne logistiek. Wat de kernen verbindt is het uitgestrekte natuurbeeld van het omringende bos en het feit dat elke kern iets uitdraagt van dat Veluwse karakter.

Er is binnen dit scenario ook ruimte voor kleinere nieuwe recreatieve kernen zolang deze niet ten koste gaan van bestaande natuur en ze qua functie op een nieuwe manier dat Veluws DNA weten te vertalen in een toeristisch product. De op de kaart aangegeven recreatieve kernen zijn dan ook niet uitputtend maar zijn geïnspireerd op huidige toeristisch aantrekkelijke bestemmingen.

Natuur
In dit model is de bestaande natuur het dragende thema. Toch is het niet zo dat dit scenario daarmee per definitie gaat voor maximale natuur ten koste van andere functies. Essentieel is dat de attracties, hun parkeeroplossing en de infrastructuur in het gebied zich voegen naar wat er mogelijk is binnen de bestaande natuur op de schaal van de Westrand. Veel zal daarom op de bestaande plekken moeten plaatsvinden en er zal eerder sprake zijn van transformatie en intensivering op de huidige plek dan om grote uitbreidingen of verplaatsingen naar gebieden die nu al natuur zijn. Binnen het scenario wordt wel gezocht naar plekken binnen de Westrand waar sprake kan zijn van het toevoegen of verbeteren van natuurkwaliteiten en areaalvergroting van het natuurgebied om zo geringe uitbreidingen en noodzakelijke groeimogelijkheden van de attracties of hun parkeeroplossing te kunnen faciliteren.

Roots in theWoods:
zonering recreatie

Recreatie
Kwaliteit (identiteit) staat in dit scenario boven kwantiteit (omvang). Elke attractie kent ook een eigen ontwikkelingsroute en tempo en daardoor kan dit scenario zich in een geleidelijk tempo en plek voor plek ontwikkelen.

Voor de al aanwezige attracties in de Westrand van Apeldoorn is binnen dit scenario een geringe groei misschien een mogelijkheid, maar alleen indien geborgd kan worden dat compensatie van natuurwaarden lokaal wordt gevonden. De mogelijke omvang van de verschillende attracties wordt daarmee bepaald door de specifieke locatieomstandigheden van elke plek zoals bijvoorbeeld de aanwezige infrastructuur, natuurwaarden en parkeren. Daarnaast mogen de attracties geen extra overlast genereren voor buurt en gebruikers van de Veluwe wat een rem zet op de kwantitatieve groei.

Attracties liggen in dit scenario los van de stad op de Veluwe en dragen door hun ligging, uitstraling en thematiek allemaal bij aan het uitdragen van het verhaal van de Veluwe. Allen hebben een eigen unieke plek in het bos waarbij ze niet aan elkaar gaan groeien. Onderling zijn er grote thematische verschillen mogelijk maar wel allemaal vallend onder het overkoepelend thema en DNA. Iedere attractie kan zijn eigen interpretatie van dit thema geven.

Verkeer en parkeren
In dit scenario vindt rust en reuring verspreid plaats in het gebied. Dat betekent dus ook dat er verspreid door het gebied beweging van bezoekers plaatsvindt. Om tot een goede balans te komen met de natuurwaarde en het woonklimaat wordt binnen dit scenario het autoverkeer zodanig gereguleerd en gestuurd dat de voornaamste aanrijroutes van buiten de stad via de Amerfoortseweg worden geleid. Het verkeer verspreid zich en maakt gebruik van de huidige infrastructuur.

Verzwaring van die infrastructuur (ten kosten van de natuur en/of het woonklimaat) is in dit scenario niet voor de hand liggend en daarmee ontstaat een natuurlijke rem op de omvang die attracties kunnen krijgen.

Parkeren wordt op of in de directe nabijheid van elke attractie door de desbetreffende attractie zelf geregeld. Ieder voor zich, en zodanig dat geen overlast wordt veroorzaakt voor bewoners en gebruikers van het gebied. Iedere attractie heeft dan ook zijn eigen parkeergelegenheid die zodanig is gelegen dat bezoekers op een logische en aantrekkelijke wijze comfortabel op hun eindbestemming geraken. Daarbij wordt voor de bovenregionale attracties uitgegaan van parkeeroplossingen die vanaf de Amersfoortseweg als belangrijkste aanrijroute ‘voor’ de attracties liggen zodat bezoekers op een doelmatige en prettige manier kunnen parkeren en dan direct doorlopen naar de ingang.

Wonen
Wonen aan de Westkant van de stad wordt rustiger. Door het uit de randzone met het woongebied verplaatsen van het (collectieve) parkeren voor de attracties naar de verschillende attracties zelf en door de sturing op de aanrijroutes wordt de woonkwaliteit verbeterd.

Het DNA van de Veluwe moet vanuit dit scenario ook het verhaal van de wijk zijn. Veel groen en bomen in het straatbeeld, ruimte en rustig wonen in en aan het bos met nadruk op een duurzame ontwikkeling draagt bij aan het totale verhaal van de Veluwe. De kapstok waar alle ontwikkelingen aan opgehangen worden. Net als bij de toeristische attracties gaat het bij wonen in dit scenario eerder om een kwalitatieve doorontwikkeling dan om kwantitatieve groei.

Sturingsmechanisme
Omdat dit scenario sterk uitgaat van een kwalitatieve ontwikkeling en niet op grootschalige groei of verplaatsing kan de realisatie ervan grotendeels per locatie (los van elkaar) worden gerealiseerd.
Een mogelijkheid daarvoor is bijvoorbeeld om vanuit een verdere aanscherping van het begrip ‘Veluws DNA’ per attractie een ‘locatie-envelop’ te ontwerpen waarin de belangrijkste uitgangspunten voor de toekomstige ontwikkeling worden vastgelegd (b.v. uitbreidingsruimte, identiteit en sfeer, soort en locatie parkeeroplossing etc.). Door die locatie gerichte ontwikkeling is dit scenario ook grotendeels op het schaalniveau van de gemeente te realiseren met een toetsende rol voor de provincie daar waar het de natuurwetgeving betreft.

Groot Berg en Bos

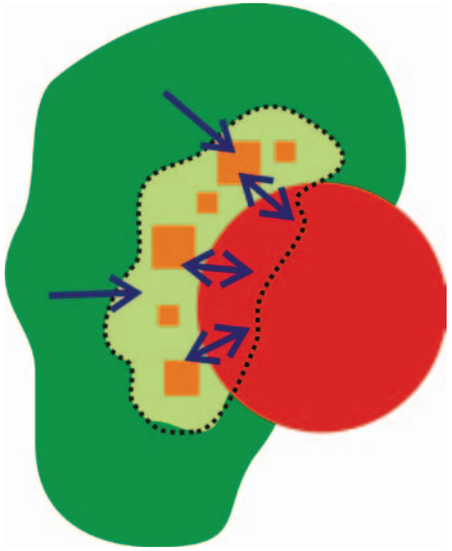

Ruimtelijk model

Sfeerbeeld

3.3 Groot Berg en Bos; Buiten, Beleven, Doen.

Inhoudelijk vertrekpunt
De westrand van Apeldoorn als recreatief groen overgangsgebied met een veelvoud aan "doe"dingen

Apeldoorn profileert zich al langer als sportieve stad en in de Westrand liggen van oudsher ook al de nodige sport- en outdoorvoorzieningen die het gebied tot een geliefde bestemming maken. Tijdens de consultatieronde van stakeholders zijn ook verschillende ideeën geopperd voor nieuwe outdoor-concepten die goed in de identiteit van de Westrand kunnen passen. Het vertrekpunt voor dit scenario is dan ook dat de Westrand ook in de toekomst een overgangszone is waar de drukte van de stad zich vermengt met de rust van de natuur. Hoe dichter bij de stad hoe meer recreatieve activiteiten er zijn, hoe intensiever de infrastructuur en hoe drukker het wordt. Hoe verder weg hoe kleinschaliger het recreatieve gebruik is en hoe meer rust en natuur de overhand krijgen.

In tegenstelling tot bijvoorbeeld scenario I (Roots in the Woods) en III (Apeldoorn Adventure Park) is het soort recreatief gebruik in dit scenario niet gefixeerd op bepaalde plekken, maar verspreid het zich over het gebied. Wat er precies aan activiteiten plaatsvinden wordt vanuit dit scenario dan ook niet van te voren vastgelegd behalve het uitgangspunt dat het gaat om functies die profiteren van de kwaliteiten van het gebied: outdoor, actief. Buitensport, individueel of gezamenlijk, maakt onlosmakelijk deel uit van deze beleving en uitstraling en biedt ook voor de bestaande attracties kansen om vanuit hun eigen identiteit activiteiten buiten hun locatie te ontwikkelen en dagattracties en verblijfsrecreatie aan elkaar te verbinden. Apeldoorn staat met dit scenario over tien jaar op de kaart als buitensportcentrum van Nederland.

Ruimtelijke opzet
De verwijzing naar Berg en Bos in de naamgeving van dit scenario is niet voor niets. Berg en Bos (wijk en park) werden begin vorige eeuw oorspronkelijk ontworpen als groot raamwerk van wegen en groen waarbinnen allerlei functies een plek konden krijgen. Dat raamwerk werd ook als eerste aangelegd, de invulling kreeg later vorm paste zich steeds aan op de actualiteit. Dat concept kan in uitvergrote vorm ook worden toegepast op de Westrand. Daarbij richt de sturing zich op de ontwikkeling van een nader uit te werken hoofdstructuur maar wordt de invulling grotendeels vrijgelaten. Het is een beproefd ruimtelijke ordeningsrecept dat Apeldoorn ook al toepast op stadsniveau in de vorm van de Groene Mal en in de structuurvisie Buitenstad.

Voor de Westrand betekent dat voor de toekomst een focus qua (overheids)regie op infrastructuur en zonering en minder op het vastleggen van de functies. Die focus op infrastructuur wordt ruimtelijk vertaald door in te zetten op het realiseren van een aantal kernen die als transferia functioneren en waar mensen vanuit auto of openbaar vervoer overstappen op andere vormen van transport en te voet, fiets te paard of via een kabelbaan verder het gebied intrekken. Die transferia zijn gekoppeld aan de meest drukke (en auto aantrekkende) functies waardoor er vanzelf een overgang ontstaat van grotere, intensieve recreatieve programma's bij de transferia en verder weg kleinere minder intensieve recreatievormen.

Natuur
De totale Westrand een menging is van natuur en recreatie. Er ontstaat daarmee een graduele overgang in dynamiek en natuurwaarden van stad naar Veluwe. De toevoeging van recreatieve functies leidt er toe dat ter plaatse de natuur onder druk komt te staan. Het vraagt dan ook een uitwerking die op een hoger schaalniveau dan de Westrand garandeert dat er substantiële natuurwinst geboekt wordt die ruimte biedt om in de Westrand een eventueel verlies aan natuurwaarde te compenseren. Dat vraagt een continu complex proces waarbij natuurkwaliteiten en recreatiekwaliteiten gelijktijdig verbeterd worden en onderling worden afgestemd.

De ruimtelijke opzet om de zonering van recreatie te koppelen aan een aantal kernen vormt een eerste aanknopingspunt voor het benoemen van locaties verder weg van die kernen waar die natuurcompensatie en kwaliteitsverbetering binnen de Westrand gevonden kunnen worden. Daarbij kan gedacht worden aan de locatie van AGOVV en indien nodig

Groot Berg en Bos:
zonering recreatie

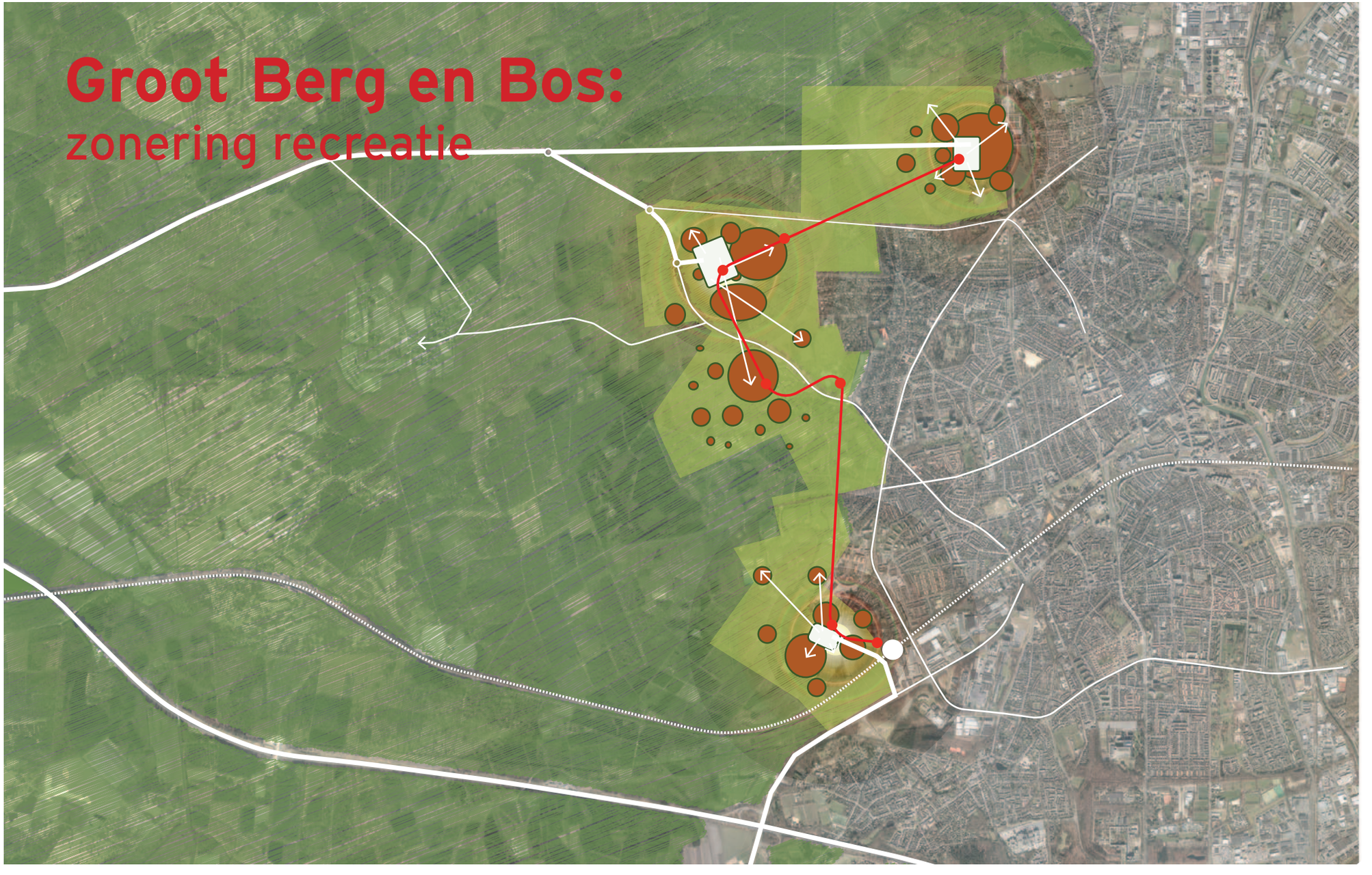

ook sportpark Berg en Bos. Vervolgens zal dan op de schaal van de Veluwe(rand) in samenwerking met Rijk, de Provincie en andere partners gezocht naar plekken waar de natuurwaarden en het areaal van de Veluwe kunnen worden vergroot.

Recreatie
In principe zijn er tal van mogelijkheden om recreatieve faciliteiten uit te breiden zolang ze maar een bijdrage leveren aan het gewenste actieve, outdoor en natuur gerichte karakter van de Westrand. Indoor-voorzieningen (b.v. een indoor kartbaan o.i.d.) die geen enkele relatie hebben met de kwaliteiten van het gebied kunnen net zo goed ergens anders en zijn dan ook niet wenselijk.
Bestaande attracties krijgen binnen dit scenario ook ruimte om uit te breiden. Dat kan letterlijk maar ook figuurlijk door los van hun eigen terrein ook elders in het gebied activiteiten (evenementen, arrangementen, thema-acitviteiten) in het gebied

te ontplooien zoals Veluwe safari's, sprookjestochten of een koninklijke rijtoer per koets met high tea. De kwantitatieve groei vindt plaats direct rond de kernen die zich als transferia ontwikkelen. Verder weg is ruimte voor kleinere programma's die minder verkeer aantrekken en niet belastend zijn voor de aanwezige natuurwaarden.

Verkeer en parkeren
In dit scenario worden 'parkeer-transferia' rond clusters attracties geïntroduceerd die door verschillende attracties/functies gedeeld worden. Ze liggen op strategische plekken gekoppeld aan de regionale infrastructuur. Met de keuze welke functies waar komen wordt er voor gezorgd dat er geen extra verkeersbewegingen door de stad komen.
De verbinding met die bestaande stad wordt geoptimaliseerd door te investeren in een goede OV-verbinding tussen de kernen en het centrum / centraal station maar ook in investeringen in goede fietsroutes naar en door de Westrand of zelfs een kabelbaan tussen de boomkronen door die de transferia en tussenstops verbindt.
Pas als het transferium is gerealiseerd ('het verkeer is op orde') ontstaat er ruimte voor uitbreiding en transitie. De ontwikkeling van de transferia is binnen dit scenario voorwaardelijk voor verder uitbreiding van bestaande functies of het toevoegen van nieuwe recreatieve functies. Om de zuidzijde van de Westrand te kunnen bereiken (en te ontwikkelen!) zal dus eerst nieuwe infrastructuur moeten worden aangelegd om de bestaande wegen in de stad niet extra te belasten. Vanaf de Europaweg kan dan bijvoorbeeld gedacht worden aan een nieuwe ontsluiting over het spoor en de aanleg van station Apeldoorn West is nadrukkelijk een optie om daarmee de ontwikkeling van deze hoek van de Westrand te stimuleren. Vanuit de urgentie van het verkeersvraagstuk in het noordelijk deel van de Westrand lijkt het dan ook logisch dat eerst dit deel het gebied wordt ontwikkeld en pas later eventueel ook de zuidflank.

Wonen
Door het verplaatsen van het parkeren voor de attracties naar de verder van de woongebieden gelegen transferia en door de sturing op de aanrijroutes wordt de woonkwaliteit wel aanzienlijk verbeterd en verkeersstromen ontvlecht. Verbindingen voor langzaam verkeer van stad naar Veluwe blijven in stand en worden waar mogelijk zelfs verbeterd zodat ook bewoners van de aangrenzende wijken kunnen profiteren van de verdere ontwikkeling van de Westrand als stedelijk uitloopgebied.

Sturingsprincipe
Dit scenario zet vooral in op het regisseren en realiseren door de overheid van de hoofdstructuur van het gebied (groen raamwerk, infrastructuur, natuurontwikkeling etc.). De invulling zowel qua plek als qua functie wordt niet van te voren vastgelegd maar wordt primair vanuit de markt opgepakt waarbij de gemeente een faciliterende rol heeft. Deze benadering sluit goed aan op het sturingsprincipe dat Apeldoorn vanuit de structuurvisie al hanteert voor de totale stad met een focus op de hoofdstructuur en vrijheid voor de invulling. De focus zal daarbij moeten liggen op het garanderen van behoud van de bestaande (en beschermde) natuurwaarde. Die regie zal ook op een groter schaalniveau dan de Westrand moeten plaatsvinden. Dat vraagt een actieve betrokkenheid in die regie van de provincie m.b.t. de planologische mogelijkheden. Omdat het een proces is zonder vast eindbeeld zal in eerste instantie geïnvesteerd moeten worden in een gebiedscoalitie van initiatiefnemers, gemeente en provincie om daarmee in een langlopend proces het gebied stap voor stap door te ontwikkelen.

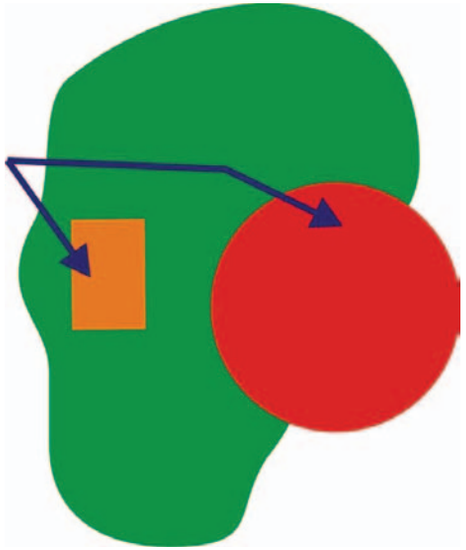

Apeldoorn Adventure Park (AAP)

Ruimtelijk model

Sfeerbeeld

3.4 Apeldoorn Adventure Park; I Apeldoorn.

Inhoudelijk vertrekpunt
In de westrand liggen drie werelden naast elkaar. Apeldoorn als nationale Topbestemming, Apeldoorn als comfortabele gezinsstad en Veluwe als natuurgebied

Apeldoorn is nu al de toeristische hoofdstad van de Veluwe en de Westrand is nu al een nationale top attractiebestemming. Op dit moment gaat het daarbij nog om drie attracties die ieder vanuit zijn eigen historie op een bepaalde plek zijn ontstaan en los van elkaar zijn uitgegroeid. Daadoor blijven kansen onbenut die wel ontstaan als attracties ook fysiek dichter bij elkaar zouden liggen.

Het inhoudelijk vertrekpunt voor dit scenario is dan ook het idee dat het economische potentieel van deze topattracties voor zowel de stad als de attracties zelf vergroot kan worden door bijvoorbeeld de Koningin Julianatoren en Apenheul te clusteren rondom een centraal parkeerterrein en met een gezamenlijk facility management en ruimte voor een derde topattractie of nieuwe verblijfsrecreatie. Dit 'Apeldoorn Adventure Park' werkt als een geoliede logistieke machine en kan zich zelf internationaal positioneren.

Als dit AAP verder van het woongebied wordt gepositioneerd en vrijkomende plekken als natuur worden ontwikkeld ontstaat op alle vlakken winst.

Ruimtelijke opzet
Dit scenario zet in tegenstelling tot alle andere scenario's in op de ontwikkeling van maar twee grote recreatiekernen. Die clustering tot één Adventure Park vraagt ruimte, maar levert ook ruimte op. Niet alleen de topattracties kunnen zich immers maximaal ontwikkelen. Ook de natuur krijgt meer ruimte omdat drukte en rust maximaal uit elkaar worden gehaald. En ook de woonstad profiteert mee omdat de drukte van de attracties meer op afstand komt te liggen en de natuur weer tot aan de achtertuin grenst en daardoor maximaal bereikbaar is. Dit scenario verbindt dan ook letterlijk drie uitersten met elkaar. Apeldoorn als internationale topbestemming, Apeldoorn als comfortabele gezinsstad aan de rand van de eindeloze Veluwe en diezelfde Veluwe zelf als robuust natuurgebied. De realisatie vraagt durf, vasthoudendheid en lef maar de winst voor zowel recreatie, natuur als wonen is even robuust als de investering zelf.

Natuur
Voor de clustering van attracties is forse ruimte nodig die niet te vinden is binnen de huidige EHS-contouren. Om dit scenario toch mogelijk te maken zal er dan ook een extra forse natuurwinst elders ontwikkeld worden. Dit scenario biedt daar echter ook alle mogelijkheden voor. Vrijkomende locaties als gevolg van de clustering worden tot natuur ontwikkeld en natuurbelastende activiteiten buiten de recreatieve kern worden afgebouwd. Door dit extreme zoneringsprincipe wordt de natuur in de westrand veel robuuster en wordt drukte en rust maximaal van elkaar gescheiden.

Recreatie
Dit scenario zet in op twee grootheden. Ruimte voor topattracties die door clustering en verplaatsing komen tot maximale efficiëntie, samenwerking en daarmee ook uitstraling van één hoog dynamische internationale top attractiepark. En aan de andere kant ruimte voor het fietsen, wandelen door het bos om te genieten van de rust en stilte binnen de Veluwse natuur. Niet door elkaar heen, maar naast elkaar.

De maximale omvang van dit Apeldoorn Adventure Park zal moeten worden bepaald vanuit de ideeën over wat de attracties nodig hebben en wat er binnen de natuurregelgeving mogelijk gemaakt kan worden. Dat daar forse investeringen voor nodig zijn spreekt vanzelf maar het biedt wel de mogelijkheid om problemen die nu lastig oplosbaar zijn door de ligging van de attracties zelf structureel op te lossen en letterlijk 'in een ruimer jasje' te komen zitten.
Buiten het Apeldoorn Adventure Park en paleis het Loo wordt verdere ontwikkeling van recreatieve programma's niet mogelijk gemaakt maar wordt ingezet op maximale natuurwaarden in combinatie met een extensief recreatief gebruik in de vorm van lokale fiets en wandelroutes.

Apeldoorn Adventure Park:
zonering recreatie

Wonen
Het maximaal uit elkaar trekken van dynamiek en rust levert ook winst op voor de woonkwaliteit van de aan de Westrand gelegen woonwijken. Het wordt niet alleen rustiger door het ontvlechten van verkeersstromen en een parkeerkern die verder weg ligt. Het wordt ook rustiger doordat bestaande locaties tot natuur worden omgevormd. Tot slot neemt de kwaliteit nog verder toe doordat het Veluwse bos in dit scenario overal letterlijk tot aan de achtertuin komt te lopen en de attracties en de daarbij behorende infrastructuur op afstand komen te liggen.

Verkeer en parkeren
Dit scenario gaat uit van de ontwikkeling van twee kernen. Het Loo dat min of meer de huidige omvang houdt en een nieuw cluster: Het Apeldoorn Adventure Park.
Die tweede kern wordt gepositioneerd en vormgegeven vanuit een maximale efficiëntie qua parkeeroplossing en logistiek met een centrale collectieve parkeeroplossing van waaruit de verschillende attracties direct toegankelijk zijn. De exacte plek van die kern kan op verschillende plekken liggen.

In de verbeelding van dit scenario is één variant daarbij getekend waarbij Apenheul als meest in zijn omgeving ‘verankerde’ attractie het vertrekpunt is en dat daar andere attracties (waar onder een verplaatsing van de KJT) aan gekoppeld worden. Een kernontwikkeling dichter bij de rotonde in de JC Wilslaan is echter evenzeer denkbaar binnen de denklijn.

Sturingsprincipe
De ontwikkeling van de Westrand kan het best worden omschreven als een ‘Grande Projet’, een toeristisch-recreatief sleutelproject op de schaal van de Veluwe en daarmee de provincie. Dat vraagt dan ook primair committent van hogere overheden en enthousiasme van bestaande attracties om het mogelijk te maken.

Het is een traject dat vergelijkbaar is qua complexiteit en planningstermijn als het bevaarbaar maken van het Apeldoorns Kanaal of de ontwikkeling van de Kanaaloevers.

Veluws Kant

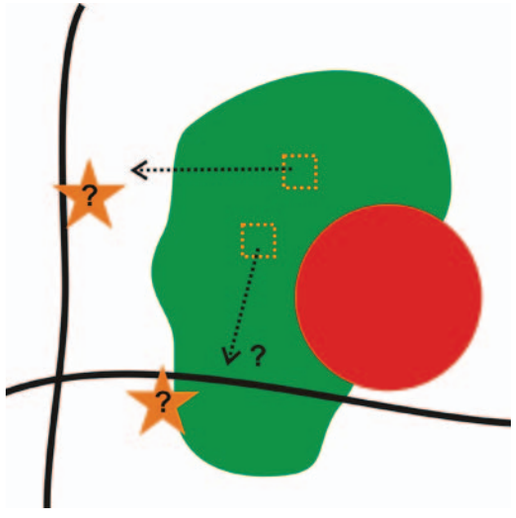

Ruimtelijk model

Sfeerbeeld

3.5 Veluws Kant; Rust, Ruimte en Cultuur.

Inhoudelijk vertrekpunt
Stad, paleis en Veluwe zijn maximaal verweven in de Westrand waar woongenot en ruimte centraal staan. Kwantitatieve groei vindt op andere plekken plaats.

De geschiedenis van Apeldoorn is sterk verweven met de geschiedenis van de Veluwe. Op heel veel plekken in de Westrand zijn nog stukjes daarvan zichtbaar. Restanten van lanenstelsels vanuit het Loo, grafheuvels, het wegenpatroon van de maar half gebouwde wijk Berg en Bos. Bos et cetera, liggen niet naast elkaar maar zijn heel fijnmazig met elkaar vervlochten. Tegelijkertijd liggen er in de Westrand nationale topattracties. Deels zijn ze verbonden met die historische relatie, zoals bij het Loo, maar deels zijn ze vanuit een kleine kern vanwege hun succes uitgegroeid tot een schaal die gaat wringen met die kleinschalige wereld.

Die maximale verweving tussen stad en Veluwe is het uitgangspunt voor dit scenario en de blik waarmee er vervolgens naar bestaande en nieuwe functies in het gebied gekeken wordt. Dit scenario kiest er daarbij voor om de Westrand eerder als een rustige 'achterkant' van de stad te zien dan een drukke 'voorkant'. Die drukke voorkant ligt dan straks elders, bijvoorbeeld dicht bij de snelweg waar de infrastructuur en de maat en schaal ruimte biedt voor dynamiek, groei en reuring terwijl de Westrand gaat voor rust, groen en historie. Vanuit dat principe wordt gekeken naar welke functies toekomstwaarde in het gebied hebben en welke mogelijk beter af zijn op een nieuwe locatie in een ruimer jasje en beter aangesloten op het nationale wegennet.

De ruimtelijke opzet
Dit scenario gaat verder dan alleen uitspraken over de Westrand. Het uitgangspunt dat verkeersaantrekkende nationale top attracties zo dicht mogelijk op nationale infrastructuur zou moeten liggen betekent niet alleen dat ze op termijn niet meer in de Westrand liggen maar dus elders binnen de gemeente Apeldoorn. In de uitwerking zal dan ook bijvoorbeeld de snelwegzone betrokken moeten worden of locaties met veel ontwikkelingsruimte dicht bij die nationale infrastructuur zoals het complex Nieuw Millingen.

Voor de Westrand is de opzet er vervolgens één van een geleidelijke transformatie. Niet alleen in het bosgebied door de aanleg van nieuwe routes en kleinschalige toeristisch recreatieve voorzieningen. Ook in de stad waar de verweving net zo goed een opgave is. Die kleinschalige verfijnde ruimtelijke opzet is verwoord in de titel van het scenario: 'Apeldoorns kant'. Iets ragfijns dat zijn inspiratie vindt in de historie van de woonstad.

Natuur
Door op de lange termijn de functies die gekenmerkt worden door grote dynamiek en automobiliteit te verplaatsen naar plekken waar ze dichter bij rijkswegen liggen ontstaat natuurwinst in de beboste stadsrand. Op de nieuwe plekken is meer ruimte voor ontwikkeling en uitbreiding in combinatie met versterking van de ruimtelijke kwaliteit. De natuurwinst die wordt geboekt in de stadsrand kan ingezet worden als compensatie voor natuurverlies of eventueel ook voor nieuwe groene concepten op de plekken die vrijkomen, zij het met minder verstoring en ruimtebeslag.

Recreatie
Het recreatieve profiel van de Westrand is in dit scenario het meest lokaal georiënteerd. Het uitgangspunt dat het gebied primair het uitloopgebied van de stad(sbewoners) is biedt ruimte voor nieuwe functies die daar een rol in spelen. De historie en kwaliteiten die het gebied rijk is vormen daar de inspiratiebron voor. Deels voor de plekken waar die functies komen, bijvoorbeeld door ze te koppelen aan historische laanstructuren of op plekken met een bijzonder verhaal. Deels ook voor de invulling en sfeer die haar inspiratie zoekt in de bijzondere verhalen die het gebied rijk is.

Consequentie daarvan is dat recreatieve voorzieningen die daar niet op kunnen inspelen en 'last hebben' van dat fijnmazige lokaal georiënteerde beeld elders binnen de gemeente ruimte krijgen om door te kunnen groeien in een optimale jas. Juist in dit scenario gaat het dan om het zoeken naar winst voor beide uitersten: hoe kunnen topattracties op een nieuwe plek een nog beter product ontwikkelen en welke kansen biedt

Apeldoorns Kant:
zonering recreatie

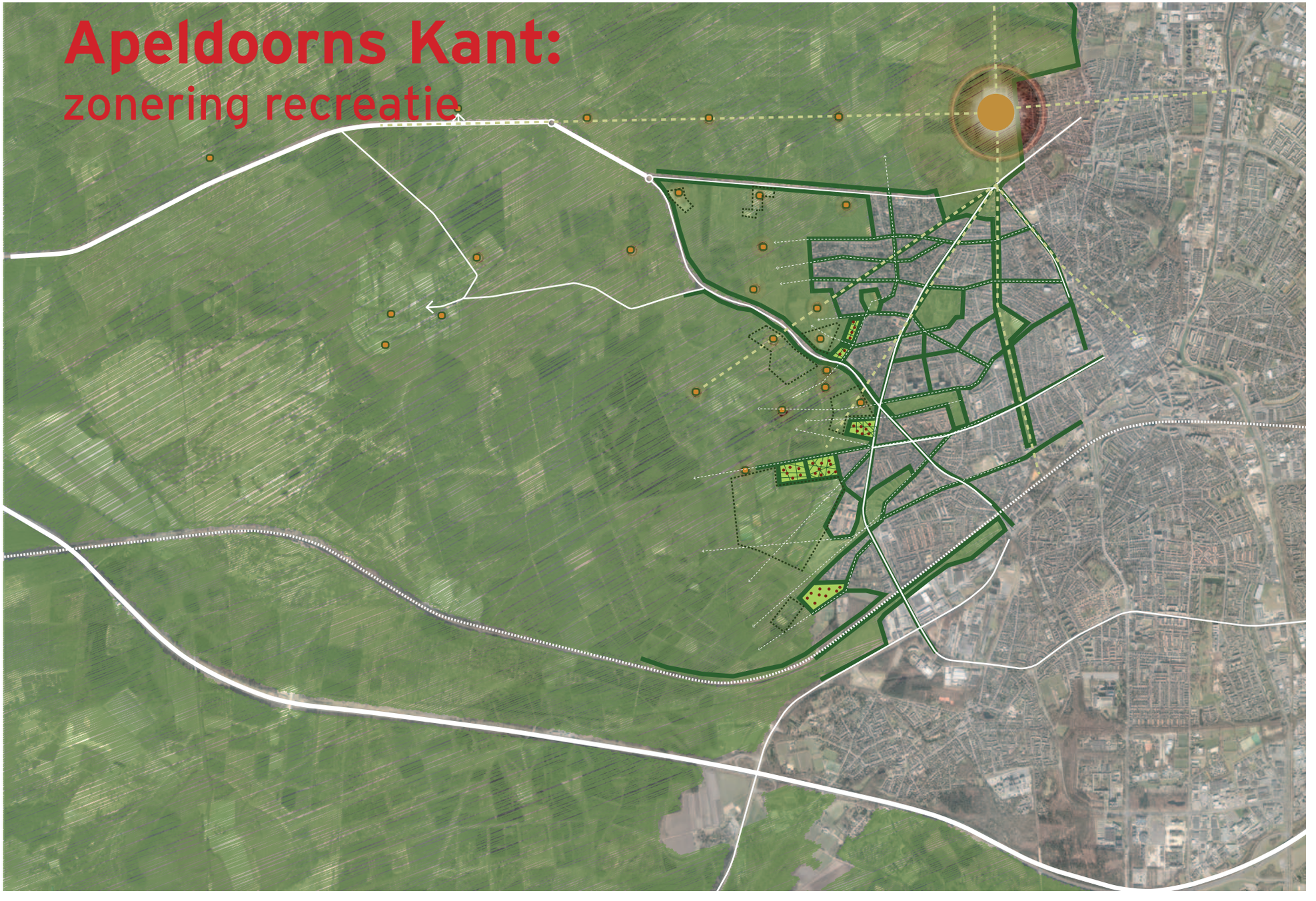

dat voor het terugschalen van de recreatieve druk op het gebied naar een niveau dat meer in balans is met de kwaliteiten van de woonstad en natuurgebied. Bij verplaatsing van attracties is het uiteraard wel de ambitie om ze te behouden voor de gemeente Apeldoorn, zodat werkgelegenheid en economische spinoff behouden blijven.

Wonen
Het woongenot voor zowel de aanliggende wijken als de inwoners van de rest van de stad is uitgangspunt voor dit scenario. Het levert dan ook een Westrand op waar het lokale gebruik centraal staat en overlast van attracties op termijn wordt afgebouwd.

Door de ruimte die dat oplevert (zowel letterlijk als ook figuurlijk binnen bijvoorbeeld de natuurwetgeving) is dit het enige scenario waarin ook gedacht wordt aan een kleinschalige ontwikkeling van nieuwe woonmilieus op plekken die vrijgemaakt worden. Het geeft de buitenstad de mogelijkheid om een soort woonmilieu aan te bieden dat hoogst attractief en gewild is maar tot op heden nauwelijks gerealiseerd kan worden omdat het gebied 'vol' is. Gedacht kan worden aan een ontwikkeling ala projecten als de Veldekster waarbij binnen een bestaande volwassen landschappelijke structuur ruimte komt voor villa-achtige woonmilieus met veel ruimte en vrijheid.

Verkeer en parkeren
Het huidige verkeersprobleem rondom de grote attracties wordt in dit scenario op de meest rigoureuze manier aangepakt. Namelijk door te streven naar een betere positionering van die attracties op plekken die beter zijn aangehaakt op de nationale infrastructuur en geen overlast genereren voor natuur en/of woongenot. Voor de Westrand als uitloopgebied biedt dat uiteraard grote kansen omdat er op termijn veel minder verkeersdruk op het gebied komt te liggen. De ontsluiting van het gebied is vervolgens veel meer gericht op lokaal transport per voet, fiets of te paard.

Sturingsprincipe
Een dergelijke rigoureus scenario waarbij ook kansen buiten de Westrand worden betrokken in de ontwikkeling is complex en alleen binnen een groter gebiedsplan op de schaal van de Veluwe als geheel te ontwikkelen.

Niet alleen moet er op een andere plek binnen de gemeente een aantrekkelijke uitgangssituatie worden gecreëerd die het interessant maakt voor bepaalde topattracties om te verhuizen. Er moet ook op de schaal van de Veluwe(flank) gekeken worden naar de manier hoe winsten (natuur, recreatie, woningbouw etc.) ook ingezet kunnen worden om kosten voor de ontwikkeling elders te financieren.

Net als in scenario III is er dan minstens sprake van een langdurig provinciaal sleutelproject met een sterk commitment van zowel private partijen (m.n. de attracties) en overheden.

4 Haalbaarheid (p.m.)

5 Debat en Besluitvorming (p.m.)

© 2015, Gemeente Apeldoorn